

PFU-SAK NR. 366/13

KLAGER: Advokat John Christian Elden pva Arfan Qadeer Bhatti
ADRESSE: Postboks 6684 St. Olavs plass, 0129 OSLO
TELEFON:
PUBLIKASJON: TV 2
PUBLISERINGSDATO: 06.10.2013
STOFFOMRÅDE: Utenriks
GENRE: Tv-innslag
SØKERSTIKKORD: Premissene, skjult opptak, saklighet og omtanke
REGISTRERT: 27.12.2013
BEHANDLET I SEKR.: 06.02.2014; bedt om opptak av påklagede materiale
20.01.2014; klagen igangsatt
BEHANDLES I PFU: 25.03.2014
FERDIGBEHANDLET: 25.03.2014
BEHANDLINGSTID: 88 dager
KLAGEGRUPPE: Privatperson (via advokat)
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

TV 2 publiserte **søndag 6. oktober 2013** et innslag i **21-nyhetene** som fra studio ble innannonsert slik:

«Det har gått ti måneder sidan den ekstreme islamisten Arfan Bhatti forsvann sporlaust. Utenriksdepartementet har ikkje klart å finne ut kvar han er. TV 2 kan i kveld avsløre kva som har skjedd med 36-åringen.»

Den norske statsborgeren Arfan Bhatti (omtalt i innslaget som Norges mest kjente islamist) reiste høsten 2012 til Pakistan. I innslaget vises en film fra Bhatti i Pakistan og bilder han har lagt ut på Facebook hvor han poserer med automatvåpen. Det opplyses også at han skal ha truet norske soldater på Facebook. I januar 2013 ble han ifølge innslaget meldt savnet av familien som ba Utenriksdepartementet om hjelp, men UD hadde ikke funnet ham.

« Reporter Kadafi Zaman: - Mens UD venter på svar, har TV 2 funnet Bhatti. Etter flere måneders leting førte sporene først til et fengsel noen timer unna hovedstaden, Islamabad. Deretter til et nytt fengsel på grensen til Afghanistan. For første gang på ti måneder hører vi Arfan Bhatti snakke.

NN (TV2s utsendte i fengselet): - **Hvor ble du tatt?**

Arfan Bhatti: - **Jeg vil ikke si noe om saken min nå.**

NN: - Hvor lenge har du vært anholdt?

Arfan Bhatti: - 10 måneder.

Reporter Kadafi Zaman: - Bhatti sitter nå fengslet i de pakistanske stammeområdene. Dette opptaket ble gjort for bare noen dager siden inne i fengselet.

NN: - Hvor lenge har du vært i dette fengselet?

Arfan Bhatti: - Jeg kom hit til dette fengselet den 22. september. Den 19. ble jeg dømt av en domstol i det andre fengselet, og etter tre dager ble jeg sendt hit.

Reporter Kadafi Zaman: - 36-åringen er dømt til seks års fengsel for brudd på straffeloven i stammeområdene. Nå forsøker han å anke dommen uten hjelp fra Norge.

Arfan Bhatti: - Ifølge sharialoven kan jeg ikke motta hjelp fra de vantro. Derfor har jeg verken ringt eller involvert dem.

Reporter Kadafi Zaman: - For to uker siden ville den norske islamisten, Ubadullah Hussein, selge et intervju med Arfan Bhatti til høystbydende. TV 2 takket nei.

Reporter Kadafi Zaman: - TV 2 har sporet opp Arfan Bhatti, hvordan vil UD følge opp det?

UD: - Ja, hvis så viser seg å være tilfelle, så vil det jo være naturlig for oss å ta ny kontakt med pakistanske myndigheter for å få det bekreftet. Og igjen be om konsulær tilgang hvis han ønsker det.»

KLAGEN:

Klager er Arfan Qadeer Bhatti. Han klager via sin advokat.

Innledningsvis skriver advokaten: «Norsk statsborger Arfan Bhatti ble 19. september 2013 av en militær påtalemyndighet besluttet innsatt i 6 år i fengsel. Beslutningen er brakt inn for domstolene, men foreløpig ikke behandlet der. Bhatti bistås av en pakistansk advokat med sine hjelpere, herunder menneskerettsjurister, i det pakistanske rettssystemet. Han hadde i forkant vært i hemmelig varetekt fra han ble pågrepet av militæret 2. januar 2013 i Darra, og var meldt savnet fra sin familie og norske myndigheter. Pakistanske myndigheter hadde overfor det norske utenriksdepartement gjentatte ganger og senest i september nektet for at han var i deres forvaring eller at de visste hvor han var.» Advokaten peker deretter til TV 2s «intervju» med Bhatti, og mener det ble vinklet på at han ikke ville ha hjelp fra Norge. Slik advokaten ser det, var ikke innslaget egnet til å få norske myndigheter til å initiere vesentlig med engasjement for å undersøke hvordan Bhatti ble behandlet av en fremmed statsmakt.

Videre vises det til at Bhatti selv reagerte sterkt da han fikk høre at et innslag med ham var publisert på TV 2. Advokaten siterer fra en e-post han fikk fra Bhatti etter publiseringen: «Paa fredag fikk jeg plutselig beskjed fra fengselspolitiet at jeg har besøk. Jeg drar til

besøksrommet og møter 2 helt ukjente menn. "Hovedmannen" presenterte seg som (SS; navn; sekr. anm.) og var fra en eller annen menneskerettighets org. i Islamabad. Han skal faatt vite via bekjente at en nordmann satt fengslet, og han skal ha funnet seg fram til meg i Bannu. Han ville hjelpe, samt lage et intervju. Jeg takket nei til begge deler. Aldri ble noe tv eller avis nevnt. Plutselig mannen med han tar opp mobilkamera og ville filme, saa stanset jeg ham. Etter aa ha pratet lost og fast i en halv time, dro de uten aa faa noe napp, og jeg kom tilbake til cella. Jeg mistenkte noe ikke stemte.»

Bhatti forteller at de to mennene kom tilbake etter ca. 1 1/2 time. Siden dette var et besøk utenom besøkstid, måtte besøket - ifølge Bhatti - skje via bekjenskaper eller svarte penger, og det var derfor en person til i følget - også han ble presentert som menneskerettighetsaktivist. Bhatti skriver: «De var tilbake. De var bak gitteret i fengsels asst. sjefens kontor [navn; sekr. anm.], og jeg var på den andre siden av gitteret, scenen som ble vist på tv2 [...] Det ble igjen spurt om hjelp, men jeg takket nei. Det ble denne gangen ikke spurt om noe intervju. Men han samme mannen som prøvde å filme første gangen og som jeg nektet, "satt" (viste jo i ettertid at han filmet) nå i tlf og snakket. Jeg spurte mange ganger om han filmer vel ikke, og de hyklere trer frem Islam og sier nei, jeg må ikke tenke slikt. [...] Paa nytt snakket vi om lost og fast, politikk og Islam. [...] Så det er hele historien bak "intervjuet". De "intervjuet" basert på løgn og lureri. Aldri ble tv2 nevnt slik det nevnes at de fant meg, noe avis eller at jeg visste at jeg ble mobilfilmet.»

Advokaten skriver videre at i etterkant av dette TV 2-innslaget ble metodebruken omtalt i en artikkel på ABC-nyheter og på VG. Advokaten fortalte her at Bhatti aldri hadde blitt intervjuet av noen TV 2-journalist, men av en person som hadde utgitt seg for å være en lokal menneskerettsaktivist. TV 2 påstod i samme artikkel «at vedkommende angivelig legitimerte seg og utga seg for å være en "journalist på oppdrag fra norsk nyhetsmedia"» (se vedlagte artikler). Bhatti reagerte på denne påstanden, og benektet igjen at noen skulle ha presentert seg som journalist eller at de skulle komme fra noen norske medier.

Bhatti viser også til en samtale han har hatt med assisterende fengselssjef, og ifølge Bhatti bekrefter han at én av de tre besøkende var en kjent menneskerettighetsaktivist (se navn og nummer i klagen), og at de andre ble sluppet inn i fengselet på grunn av ham. Bhatti skriver: «De ville aldri slippe inn journalister, om ikke innvilget søknad fra øvre hold hadde foreligget, samt at jeg hadde blitt forespurt.» Fengselet var heller ikke klar over at de hadde mobil, da filming i fengselet er i strid med gjeldende lov. Bhatti mener TV 2 her har brutt pakistansk lov/fengselsreglement. Det vises også til en e-postkorrespondanse mellom Bhatti og VG, der det fremgår at også VG har vært i kontakt med ass. fengselssjef i Bannu, som også overfor VG skal ha bekreftet at de besøkende ikke presenterte seg som journalister overfor fengselssjefen. Hva som skjedde under møtet med Bhatti visste imidlertid ikke fengselssjefen (se VGs artikkel 14. november).

Advokaten oppsummerer: «Jeg antar at et minimum av krav som må kunne stilles til et seriøst medium som skal foreta et intervju [...] er at man oppgir: *navn *redaksjonen man representerer * hva opptaket skal brukes til. I dette tilfellet er kun det første punktet oppfylt, dog slik at når man navnga seg, utga man seg for noe annet enn det man faktisk var. Man utga seg for å være menneskerettsaktivist, mens man faktisk var på oppdrag fra TV2. [...] Her har TV 2 utgitt seg for å være menneskerettsaktivister som fikk adgang til et fengsel i et krigsområde, og gitt falske opplysninger til fengselsmyndigheter og "intervjuobjektet". Det må reises alvorlige spørsmål ved dømmekraften og betydningen dette vil kunne ha for menneskerettsarbeidet i Pakistan fremover.»

Advokaten skriver også avslutningsvis at innslaget, «heldigvis», ikke fikk den virkning at norske myndigheter sluttet å følge opp saken. Det vises til kontakt mellom Bhatti og den norske ambassaden i Pakistan, 10. oktober. Bhatti ønsker imidlertid at de ikke skal gripe inn i prosessen, men at de skal påse at det går rett for seg, og at han ikke «blir borte» igjen.

Advokaten mener TV 2 ikke liker Bhatti og hans meninger, og at de bedriver en kampanje mot ham: «Man ivaretar ikke Vær Varsom- plakaten punkt 1.1 - 1.3 ved å undertrykke og motarbeide meningsytringer man ikke selv føler for. Et slikt ønske kan uansett ikke være en tilstrekkelig legitim grunn til å gå under falske identitet, forestå skjulte opptak eller redigere opptakene som om det angivelig var foretatt et intervju til norske medier». Det anføres at TV 2 har brutt punkt 3.3 (premissene), punkt 3.10 (skjult kamera) og 4.1 (saklighet og omtanke) og punkt 4.12 (bildebruk): «At etikkbruddene er alvorlige, og får ringvirkninger for fremtidig journalistisk - men også menneskerettighetsmessige arbeide i krigssoner - må telle i klart skjerpene retning.»

Klager ber TV 2 legge frem råmaterialet fra opptakene i fengselet da klager mener dette beviser at ingen presenterte seg som journalister.

TILSVARSRUNDEN:

TV 2 avviser klagen. Det vises innledningsvis til bakgrunnen for at saken fikk stor offentlig interesse:

*Arfan Bhatti var i mange år en sentral skikkelse i Oslos gjengmiljøer og de siste årene har han vært tilknyttet et islamistisk miljø.

*Høsten 2012 dro han til Pakistan. Det vises til at han la ut bilder i sosiale medier, ofte med et våpen. Så ble han borte.

*Den 7. januar 2013 ble han meldt savnet av familien sin, og i mange måneder visste ingen, verken familien, advokaten eller norske myndigheter hvor Bhatti var.

*Den 9. april 2013, kunne VG melde at Bhatti trolig var tatt av pakistansk etterretning. UD uttalte at de ikke var kjent med noen pågripelse, og Bhattis advokat minnet om det ansvar UD har for å finne norske borgere som er borte i utlandet.

*Den 9. mai 2013 sto Bahttis far frem i VG og ba norske myndigheter om å etterlyse et svar fra Pakistan.

*I september kom nyheten om livstegn fra Bhatti. Advokaten bekreftet da at han hadde vært i telefonisk kontakt med Bhatti og var også kritisk til UD's innsats.

(se vedlagte artikler om saken i forkant av publiseringen av det påklagede innslaget).

TV 2 skriver: «Det har med andre ord vært stor offentlig interesse rundt forsvinningen til Bhatti. Både familien og advokaten hans har kritisert innsatsen til norske myndigheter for å finne den norske islamisten. Det er med dette som bakteppe en må forstå TV 2s jakt på å spore opp Arfan Bhatti.»

Videre skriver TV 2 at interessen for å finne ham ble ytterligere forsterket da én av Bhattis nære venner, Ubaydullah Hussain, den 17. september 2013, sendte en e-post til flere nyhetsredaksjoner (deriblant TV 2) og tilbød et intervju med Bhatti - mot betaling. TV 2 avviste dette (se vedlagt e-postkorrespondanse), og ville i stedet forsøke å spore ham opp selv: «TV 2 kontaktet en journalist i Islamabad. Det er en reporter TV 2 har brukt i flere år for å skaffe intervjuer og bilder. Oppdraget som ble gitt var å lokalisere Arfan Bhatti [...]». Da han etter en stund klarte å finne ut hvor han var, ga TV 2 ham i oppdrag å filme og intervju

ham i fengselet. Hvis Bhatti ikke ville samarbeide, ønsket TV 2 likevel at han skulle filmes (se vedlagt e-postkorrespondanse mellom TV 2 og den lokale journalisten).

TV 2 skriver at Bhattis klage bygger på én sentral feil da den omtalte menneskerettighetsaktivisten ikke er TV 2s utsendte: «TV 2 har aldri engasjert ham, betalt ham eller snakket med ham. Han er - så vidt vi kjenner til - faktisk den han utgir seg for å være, nemlig en menneskerettighetsaktivist.» TV 2 skriver: «Vår mann er en journalist vi har brukt i mange år. Han presenterer seg som en journalist overfor Bhatti, snakket med ham og stilte spørsmål. Han har fått betalt for dette oppdraget fra TV 2, hvilket kan dokumenteres. Det er videre korrekt at opptakene ble gjort i det skjulte - fra hans kameramann. Grunnen til dette var at Bhatti nektet filmopptak.» TV 2 har lagt ved en redegjørelse fra TV 2s lokale journalist i Pakistan. TV 2 har imidlertid anonymisert navnet av sikkerhetshensyn. Ifølge TV 2 er det lov å filme i pakistanske fengsler hvis alle tillatelser er i orden: «I dette tilfellet hadde TV 2s journalist tillatelse til å filme Bhatti i fengselet, men ikke andre fanger eller andre rom/uteareal.»

TV 2 skriver videre at norske myndigheter i lang tid hadde hevdet at de hadde forsøkt å spore Bhatti opp, men både TV 2, andre medier og Bhattis advokat hadde antydnet at man ikke var særlig imponerte når det gjaldt UD's innsats: «Da TV 2s redaksjon besluttet å spore opp Bhatti, var det dels for å svare på den offentlige interessen som forsvinningene hadde avstedkommet og dels for å kunne vise at det faktisk var mulig å finne Bhatti. I denne sammenheng bør det tillegges at TV 2s reportasje og arbeid med denne saken førte til at pakistanske myndigheter formelt bekreftet overfor det norske Utenriksdepartement at Bhatti var fengslet i Bannu.» Fram til da hadde ikke UD kunnskap om hvor Bhatti var fengslet, og TV 2 ble kontaktet av den norske ambassaden i Islamabad dagen etter publisering. De spurte hvor Bhatti var og TV 2 opplyste dem om dette.

Oppsummert, hva gjelder VVpl. punkt 3.3 (premissene): Den lokale journalisten presenterte seg som journalist, skriver TV 2. Han sa han arbeidet på oppdrag for et norsk medieforetak og at han ønsket å snakke med Bhatti. TV 2 ser at det er motstridende oppfatninger mellom klager og TV 2 på dette punktet, men mener at Bhatti er en medieinteressert person som klart nok forstår at en journalist som stiller spørsmål, har til hensikt å publisere dette. TV 2 påpeker ellers at det som ble publisert, var av meget beskjedent i omfang og kanalen kan vanskelig se at den har skadet Bhatti på noen måte.

Når det gjelder punkt 3.10 (skjult opptak) er det et faktum at bildeopptaket ble gjort med skjult kamera. Det anføres at det at TV 2 fant Bhatti og kunne dokumentere dette, må være et slikt unntakstilfelle som punkt 3.10 åpner for. Det vises også til at TV 2, og andre nyhetsmedier, et par uker tidligere hadde mottatt tilbud om eksklusivt intervju/bilder av Bhatti - mot betaling. TV 2 skriver: «[N]oe som peker i retning av at Arfan Bhattis motvilje mot intervju og filming ikke er særlig prinsipielt forankret». Til slutt avviser TV 2 at publiseringen skulle være i strid med VVpl. punkt 4.1 og 4.12, og skriver: «Det sentrale poenget med TV 2s reportasje var å vise for norske myndigheter - og for norsk offentlighet - hvor Bhatti befant seg, slik at norske myndigheter kunne følge den videre prosessen mot han. Så vidt vi har forstått var både Bhatti selv og hans familie opptatt av dette.»

TV 2 har ikke råmaterialet fra opptakene.

Klager (Bhatti) hevder det er blank løgn at TV 2s utsendte skal ha presentert seg som journalist: «Han sa at han var kommet for å hjelpe meg og min sak. Han hadde fått vite om

meg og saken via noen kjente, og det var også derfor ha hadde med seg menneskerettighetsaktivister, (én fra hovedstaden og én lokal). Og hvorfor kommer det frem ingen steder, ei på det som ble vist på lufta, hvor han presenterer seg som journalist på oppdrag fra norsk medieforetak overfor meg?» Et uredigert råmateriale fra fengselsbesøket ville tilbakevist TV 2s «løgnaktige påstander», mener Bhatti som også hevder at hadde råmaterialet vært til fordel for TV 2, så hadde det dukket opp. Klager viser igjen til at fengselssjefen har uttalt at ingen journalister hadde vært registrert som besøkende, og han skal ifølge Bhatti ikke ha gitt noen tillatelse eller godkjenning. Klager ber derfor TV 2 om å legge frem den formelle godkjennelsen og dokumentasjonen fra fengselssjefen.

Videre reagerer Bhatti på at TV 2 omtaler ham som medievant og at han derfor burde forstått: «Saken er jo nettopp at jeg ikke visste at han/de var en journalist(er). Jeg trodde som tidligere sagt at de var fra menneskerettighetsorg. Hadde jeg visst at han/de var journalist/er hadde jeg avvist dem på stående fot.» Klager avviser at dette er en god nok grunn for å bruke en slik metode som skjult opptak.

Advokaten oppsummerer: TV 2 s utsendte fikk adgang til fengselet ved å benytte seg av kontaktnettet som menneskerettsaktivisten hadde, ved å hevde han var i hans følge. «TV2s mann i Pakistan bes redegjøre nærmere for når tillatelse ble innvilget, fra hvem, til hvem og på hvilket grunnlag. Tillatelsen bes fremlagt siden det hevdes den eksisterer.» Dersom han brukte falsk legitimasjon over for fengselet for å skaffe seg adgang, ber advokaten om at også dette vurderes opp mot god presseetikk. Advokaten påpeker nok en gang at Bhatti ikke er fritt vilt.

TV 2 viser igjen til TV 2s lokale journalist sin redegjørelse, og skriver:

- * TV 2 mener Bhatti var fullstendig klar over at han ble intervjuet og at intervjuet ville bli kringkastet i løpet av kort tid.

- * TV 2s journalist hadde fått tillatelse til å komme inn i fengselet - med filmutstyr - å intervju/filme Bhatti.

- * TV 2s journalist og kameramann er ikke identiske med menneskerettighetsaktivisten

- * TV 2 er ikke kjent med at tillatelse fra fengselet foreligger skriftlig, noe som på ingen måte er uvanlig i Pakistan eller i Norge - TV 2 kan heller ikke se hva dette har med saken å gjøre.

Det vises ellers til at samtalen med Bhatti må sies å være kort og nøytral: «Kanskje med unntak av utsagnet om at han ikke ville ha hjelp fra de vantrø, er det resterende nøytral fakta info som sådan verken kan oppfattes kompromitterende eller belastende for klager.»

TV 2 avviser at Bhatti skulle være fritt vilt: «TV 2 har ikke hatt noen intensjon om å belaste eller kompromittere Bhatti gjennom det aktuelle intervjuet, hvilket også kommer klart frem gjennom den reportasjen som ble sendt. Det er overhodet intet i intervjuet eller reportasjen som er egnet til å skade eller sette Bhatti i noen annet eller dårligere lys enn hva han selv må bære ansvaret over. TV 2 gjentar at det ikke kan stride mot saklighet og omtanke å publisere det aktuelle intervjuet. Det sentrale poenget med reportasjen var, ifølge TV 2 å vise for norske myndigheter - og for norsk offentlighet - hvor Bhatti befant seg, slik at norske myndigheter kunne følge saken videre.»